

Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehber İçin Değerlendirme

Evaluation of the Ethical Guide for the Use of Generative Artificial Intelligence in Scientific Research and Publication Activities in Higher Education Institutions

 Yasin YILDIZ^a

^aSağlık Bilimleri Üniversitesi Konya Şehir Hastanesi, Acil Tıp Kliniği, Konya, Türkiye

Yükseköğretim Kurulu. Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehber. 2024.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından yayımlanan “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehber”, Mayıs 2024 tarihinde yayımlanmış olup, bilimsel araştırma ve yayın süreçlerinde üretken yapay zekânın (ÜYZ) kullanımına dair etik ilkeleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu rehber, yükseköğretim kurumları ve araştırmacıların ÜYZ’yi kullanırken etik değerlere uygun hareket etmelerini sağlamayı hedeflemektedir.

Rehberde, ÜYZ’nin bilimsel araştırma ve yayınlarda kullanımının, hipotez geliştirme, veri analizi, literatür taraması, dil kontrolü gibi birçok aşamada kolaylık sağlayabileceği belirtilmiştir. Ancak, ÜYZ’nin üst düzey beceri ve uzmanlık gerektiren aşamalarda kullanılmaması gerektiği vurgulanmaktadır. ÜYZ’nin kullanımı araştırmacının

katkısını ortadan kaldırmamalıdır ve bu nedenle etik sorunların ortaya çıkmaması için dikkatli olunmalıdır.

Rehberde, ÜYZ’nin kullanımında dikkate alınması gereken temel etik değerler şeffaflık, dürüstlük, özen, adalet ve saygı, gizlilik ve mahremiyetin korunması, hesap verebilirlik ve sorumluluk üstlenme olarak sıralanmıştır.

■ Şeffaflık: ÜYZ’nin hangi aşamalarda ve nasıl kullanıldığının açıkça belirtilmesi gerekmektedir.

■ Dürüstlük: Bilimsel bilgi üretimi sürecinde dürüstlük, ÜYZ’nin kullanımında da temel bir değer olarak korunmalıdır.

■ Özen: Bilimsel araştırmalarda ve yayınlarda ÜYZ kullanırken sorumluluk ve etik duyarlılık gösterilmelidir.

KAYNAK GÖSTERMEK İÇİN:

Yıldız Y. Yükseköğretim kurumları bilimsel araştırma ve yayın faaliyetlerinde üretken yapay zekâ kullanımına dair etik rehber için değerlendirme. Türkiye Klinikleri J Med Ethics. 2025;33(1):49-50.

Correspondence: Yasin YILDIZ

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Konya Şehir Hastanesi, Acil Tıp Kliniği, Konya, Türkiye

E-mail: atuyasin02@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics, Law and History.

Received: 22 Jun 2024

Accepted: 27 Jun 2024

Available online: 15 Aug 2024

2146-8982 / Copyright © 2025 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

■ **Adalet ve Saygı:** Araştırma verilerinin elde edildiği bireyler ve diğer paydaşlara karşı adil ve saygılı olunmalıdır.

■ **Gizlilik ve Mahremiyetin Korunması:** Veri sağlayanların mahremiyeti korunmalı ve sağladıkları verilerin kullanımı ile ilgili özerkliklerine saygı gösterilmelidir.

■ **Hesap Verebilirlik ve Sorumluluk Üstlenme:** Araştırmacılar, ÜYZ'nin çıktılarının doğruluğundan ve tarafsızlığından sorumludur.

Rehberde, ÜYZ'nin kullanımında karşılaşılabilecek riskler ve etik sorunlar detaylı bir şekilde ele alınmıştır. ÜYZ'nin veri kaynaklarının taraflı olabileceği, üretilen bilgilerin yanlış veya taraflı olma ihtimali gibi riskler vurgulanmıştır. Ayrıca, ÜYZ'nin eğitildiği veriler gerçek dünyayı tam olarak yansıtmadığı için bilimsel doğruluk ve tarafsızlık açısından dikkatli olunması gerektiği belirtilmiştir.

Rehber, ÜYZ'nin yükseköğretim kurumlarında bilimsel araştırma ve yayın süreçlerinde kullanımıyla ilgili etik sorunların tespit edilmesi ve çözülmesine yönelik öneriler sunmaktadır. ÜYZ'nin bilimsel araştırmalarda etik kullanımı konusunda farkındalığı artırmak amacıyla eğitim ve çalıştayların düzenlenmesi, bilgilendirici materyallerin paylaşılması, etik uyum kontrol listelerinin oluşturulması gibi adımlar önerilmektedir.

YÖK tarafından yayımlanan bu etik rehber, yükseköğretim kurumlarında ÜYZ kullanımının getirdiği fırsatlar ve riskler hakkında kapsamlı bir bil-

gilendirme yaparak, etik standartların korunması ve geliştirilmesine önemli katkılarda bulunmaktadır. Rehberin sunduğu etik ilkeler ve değerler, ÜYZ'nin bilimsel araştırma ve yayın süreçlerinde güvenilir ve dürüst bir şekilde kullanılmasını sağlamaya yönelik önemli adımlar içermektedir. Bu bağlamda, rehberin yükseköğretim kurumları tarafından benimsenmesi ve uygulanması, bilimsel araştırmaların kalitesini ve güvenilirliğini artıracaktır.

Bu değerlendirme yazısı, YÖK'ün rehberinde yer alan ana noktaları ve etik ilkeleri özetlemekte ve rehberin genel katkısını değerlendirmektedir. Daha detaylı bir inceleme için rehberin tamamının okunması tavsiye edilir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Bu çalışma tamamen yazarın kendi eseri olup başka hiçbir yazar katkısı alınmamıştır.